

2021 Aartrijksesteenweg, Jabbeke

Dieter Verwerft, Frederik Roelens en Jari Hinsch
Mikkelsen

2021, Aatrijksesteenweg, Jabbeke: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureau- en landschappelijk bodemonderzoek)

Opdrachtgever: Gemeente Jabbeke
Dorpsstraat 3, 8490 Jabbeke

Auteurs: Dieter Verwerft, Jari Hinsch Mikkelsen en Frederik Roelens

Uitvoerder: Raakvlak
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge

© Raakvlak, oktober 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak Archeologisch Onderzoek.

Inhoud

Deel 1: Bureauonderzoek

1	Administratieve gegevens	5
2	Inleiding	6
3	Onderzoeksopdracht	9
3.1	Vraagstelling	9
3.2	Werkwijze	9
4	Assessmentrapport	10
4.1	Bodemkundige situering	10
4.2	Historische situering van de streek	13
4.3	Historisch-cartografische situering	14
4.4	Archeologische voorkennis	18
5	Besluit	20

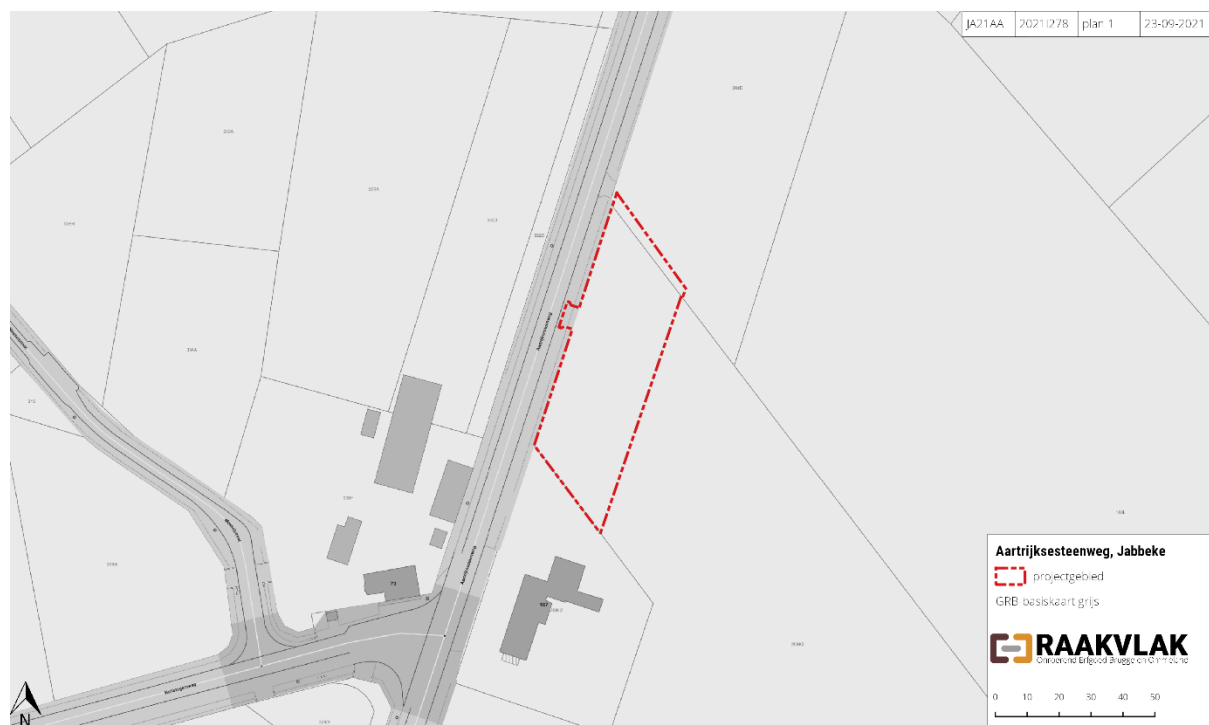
Deel 2: Landschappelijk bodemonderzoek

6	Administratieve gegevens	21
7	Inleiding	22
8	Onderzoeksopdracht	22
9	Werkwijze en strategie	22
10	Assessmentrapport	23
10.1	Beschrijving van de aardkundige opbouw van de onderzochte transecten	23
10.2	Interpretatie van de aardkundige opbouw van het onderzochte transect	24
10.3	Vervolgonderzoek:	24
11	Gaafheid van het terrein	25
12	Besluit	25
13	Synthese	26
14	Afweging noodzaak verder onderzoek	26
15	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek	27
16	Samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek	27
17	Bibliografie	28
18	Bijlagen	28

JA21AA	2021.0278	plan 2	23-09-2021
--------	-----------	--------	------------

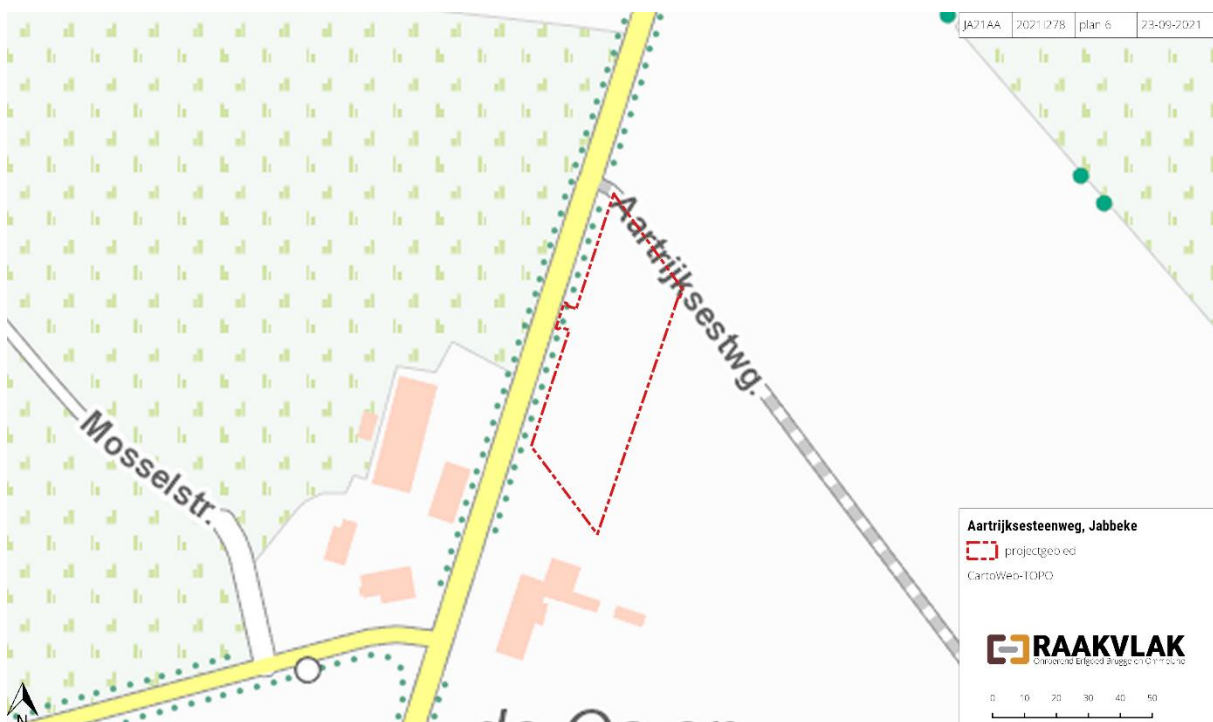
Figuur 1: Situering van het projectgebied (AGIV)

Figuur 2: Het projectgebied op het Grootchalig Referentiebestand (AGIV)

Figuur 3: Het projectgebied op de orthofoto uit 2020 (AGIV)

Figuur 4: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart: 1/10 000 (AGIV)

Deel 1: Bureauonderzoek

1 Administratieve gegevens

Aatrijksesteenweg, Jabbeke

Projectcode bureauonderzoek:	2021I278
Naam aanvrager:	Dieter Verwerft
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00103
Naam site:	2021, Aatrijksesteenweg, Jabbeke JA21AA

Titel: 2021, Aatrijksesteenweg, Jabbeke: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureau- en landschappelijk bodemonderzoek)

Opdrachtgever: Gemeente Jabbeke, Dorpsstraat 3, 8490 Jabbeke

Uitvoerder: Raakvlak

Auteurs: Dieter Verwerft, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Aatrijksesteenweg, 8490 Jabbeke

Bounding box:

60230.25844052998581901 205173.89350158543675207, 60256.17634696887398604 205251.7730359819252044,
60282.09425340776942903 205217.55133427621331066, 60254.41493585167336278 205141.30739591713063419,
60230.25844052998581901 205173.89350158543675207

Naam site: , Aatrijksesteenweg, Jabbeke; afkorting: JA21AA

Kadaster: Jabbeke, 6e afdeling, sectie C, perceelsnummer 204D, 208I2 en 208K2

Relevante termen thesauri Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek

Periode: oktober 2021

Archeologische verwachting: sporen uit verschillende perioden

Aanleiding van het onderzoek: aanleg ontvangtpunt en parking

2 Inleiding

Gemeente Jabbeke plant de aanleg van een onthaalpunt voor het Vloethemveld, langs de Aartrijksesteenweg in Jabbeke. Het onthaalpunt richt zich specifiek op wandelaars, fietsers en is ook het startpunt voor ritten met paardenmenwagens. De aanvraag omvat de aanleg van een parkeerzone voor paardentrailers en vrachtwagens, alsook de aanleg van een parkeerzone voor personenwagens. De aanleg gaat gepaard met groenaanleg en inrichtingselementen. De oppervlakte van het projectgebied bedraagt 2412,461 m², de oppervlakte van de geplande werken is ongeveer gelijk. Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Gemeente Jabbeke samen met Raakvlak. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Figuur 5: Het inplantingsplan ten opzichte van de GRB-basiskaart (vaneekhout architecture en Agiv)

Het terrein is momenteel in gebruik als akker. Het onderzoeksterrein ligt in Jabbeke, spilgemeente van de gelijknamige fusiegemeente Jabbeke. Het terrein wordt aan de westzijde begrensd door de Aartrijksesteenweg. Aan de zuidzijde ligt een horecazaak en aan de noordzijde bakent een onverharde weg de akker af. Het kruispunt van de Aartrijksesteenweg en de Barletegemweg zal worden heringericht met een middenberm op de Aartrijksesteenweg. Het plan gaat al uit van die ontworpen toestand. De heraanleg kadert in de aanleg van een vrijliggend dubbelrichtingsfietspad langs de Aartrijksesteenweg, gelegen aan de westzijde.

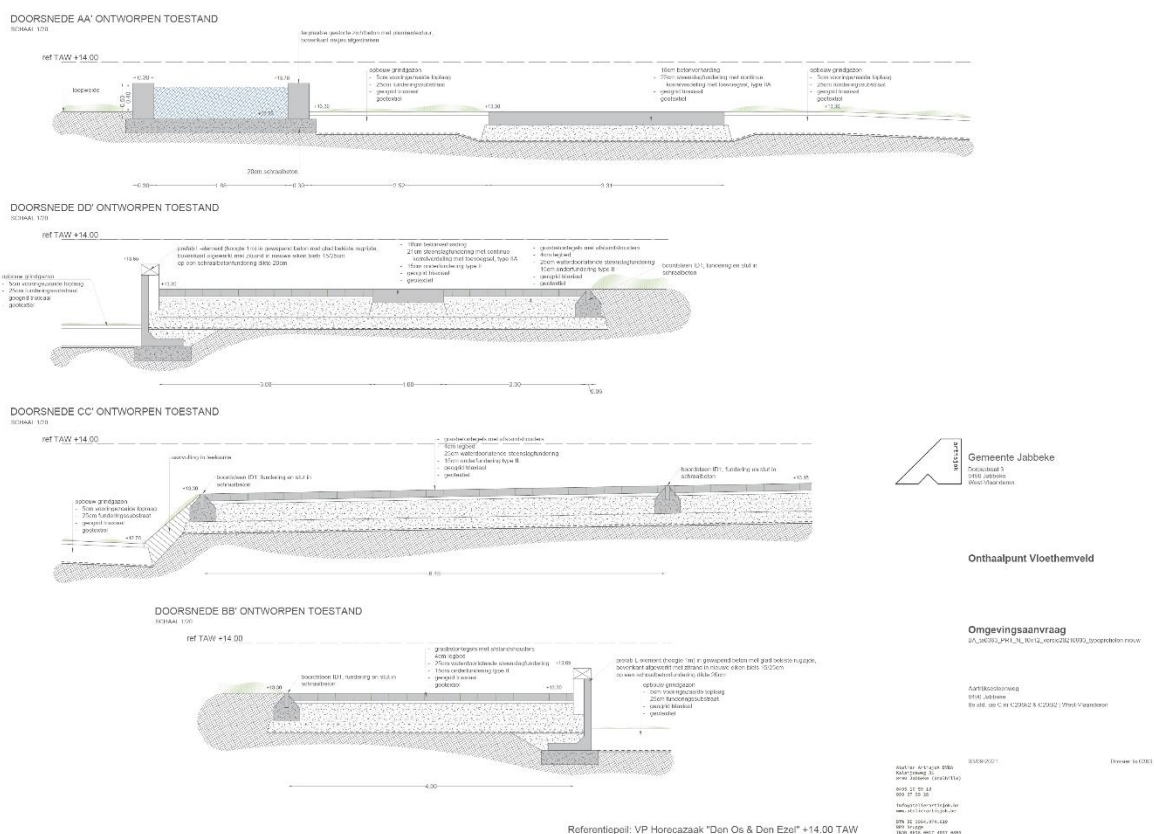
Het perceel is groter dan 3.000 m², de effectieve ingreep in de bodem is groter dan 1.000 m² en de bestaande lijninfrastructuur is minder dan 1.000 m lang, waardoor de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet overschreden worden. Het gewestplan beschouwt het projectgebied als 'landschappelijk waardevolle agrarische gebieden' (0901). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, een gebied waar geen archeologie verwacht wordt of een

beschermde archeologische site. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

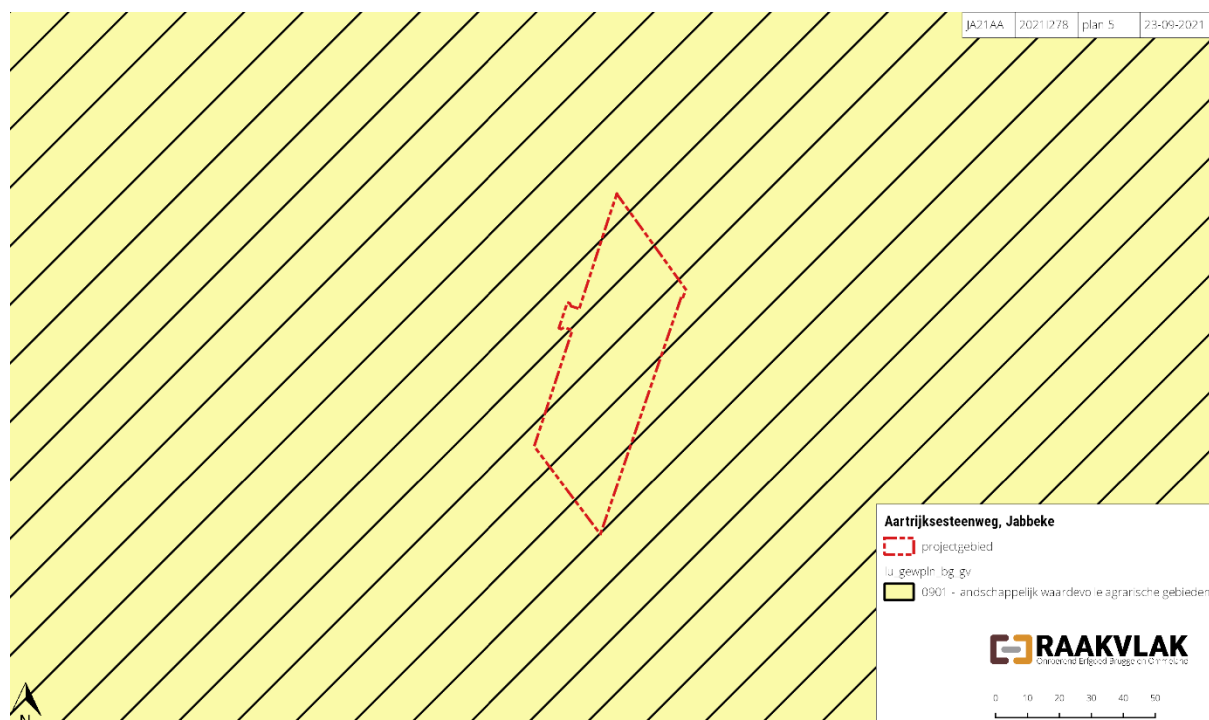
Het terrein wordt niet afgesloten. De niet bebouwde perceelsdelen krijgen een groene invulling met minstens 1 boom per 5 parkeerplaatsen. Er zijn geen overdekte constructies voorzien. Centraal wordt een dries als trailer- en vrachtwagenzone ingericht met een grindgazon. Daaraan gekoppeld een monumentale drinkbak voor paarden, die ook dienst doet als een identificatiepunt, een landschapsobject en een zitbank. Tussen de drinkbak en de onverharde weg ligt een kleine graasweide. De graasweide biedt mogelijkheden tot picnic. Het project voorziet tevens startpunt voor paardenmentochten. Het visueel open beplantingsschema past binnen de landschappelijke context. De terreinprofielen (bestaand en ontworpen) wijzen op aanzienlijke wijzigingen.

Figuur 6: Terreinprofielen (bestaande toestand)

Figuur 7: Terreinprofielen (ontworpen toestand)

Figuur 8: Het projectgebied op het gewestplan (Agiv)

3 Onderzoeksopdracht

3.1 Vraagstelling

De voornaamste vraagstelling bij de werken: bestaat de kans dat de geplande bodemingreep archeologisch erfgoed beschadigt. Met andere woorden: is een archeologische opvolging (om dit erfgoed in kaart te brengen) noodzakelijk.

Volgende onderzoeksvragen staan hierbij centraal:

- Welke aanwijzingen bieden historische bronnen over het aanwezige archeologische erfgoed?
- Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?

3.2 Werkwijze

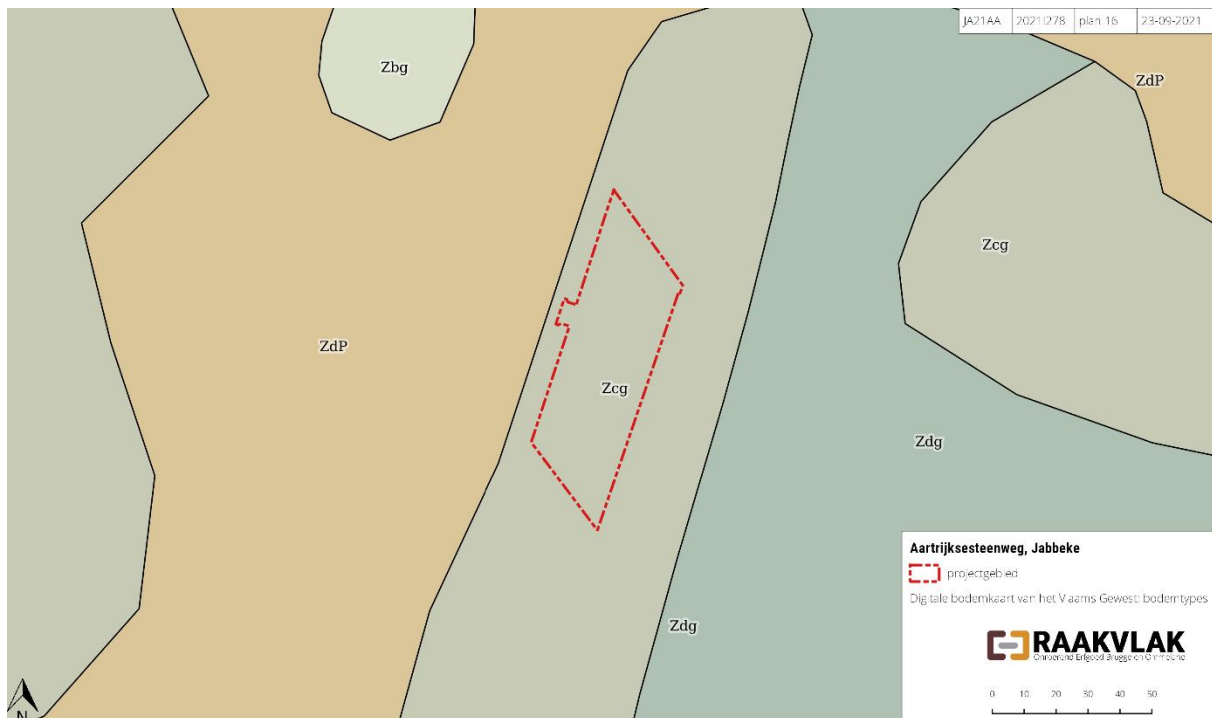
Het projectgebied ligt in een zone die gekenmerkt is door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht verleend aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik in en rond het gebied. De aard van de werken is afgewogen tegenover de beschikbare kennis van het projectgebied op archeologisch, historisch en landschappelijk vlak.

Het kaartmateriaal wordt aangemaakt in een GIS-omgeving (Quantum GIS) en de lijsten zijn verwerkt met het Microsoft Office pakket. Het projectgebied wordt geprojecteerd ten opzichte van verschillende kaartlagen. De aard- en bodemkundige gegevens zijn geraadpleegd via de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV). Historische kaarten zijn opgezocht via geopunt.be. Op basis van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) wordt het archeologisch kader geschetst.

De onderzoeksstrategie wijkt niet af van de Code Goede Praktijk.

De terreinen zijn in gebruik als akker en begroeid. Een veldprospectie is niet mogelijk.

Het bureauonderzoek heeft de code 20211278.

Figuur 9: Het onderzoeksgebied op de bodemkaart (DOV)

4 Assessmentrapport

4.1 Bodemkundige situering

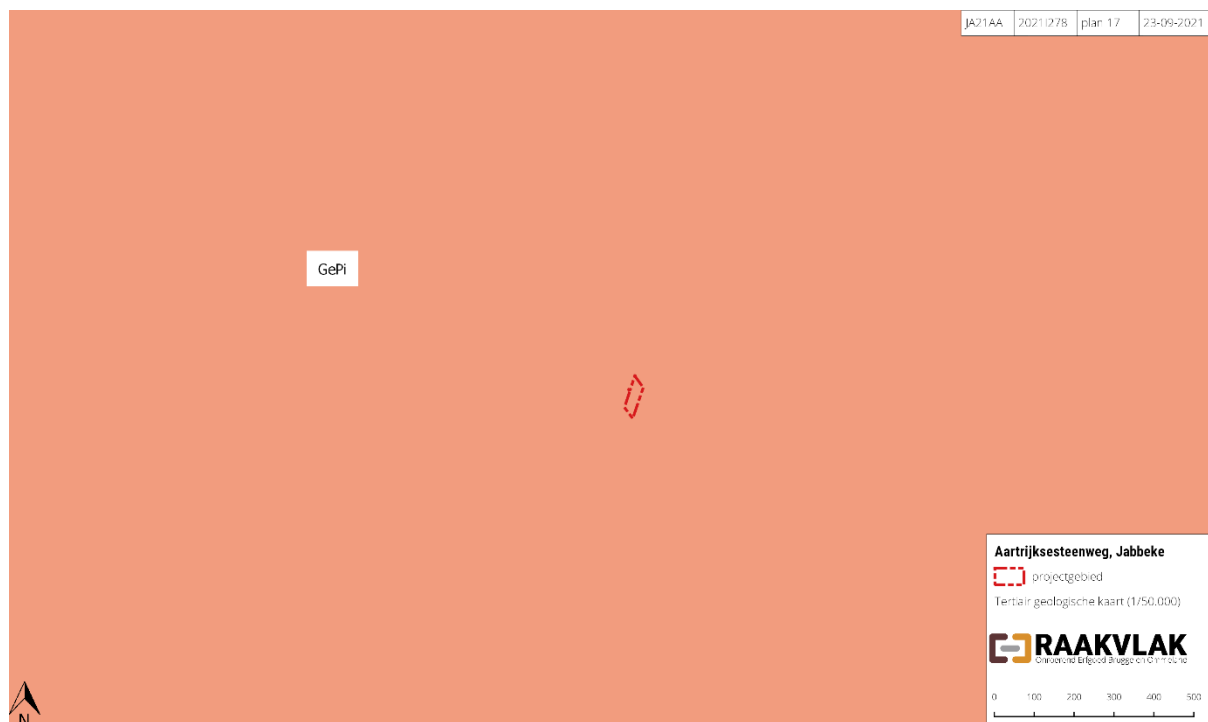
Het onderzoeksterrein behoort tot de zandstreek. De bodem is samengesteld uit fijn zand uit het Eoceen (70 tot 40 miljoen jaar oud). Jabbeke ligt op de grens tussen de kustpolders en de zandstreek. Het onderzoeksterrein ligt in de zandstreek, ten zuiden van de grens met de kustpolders. De Vlaamse zandstreek is een relatief laaggelegen streek waarvan de bodems afgezet zijn door poolwinden tijdens de laatste ijstijd (het Weichseliaan), zo'n 116.00 tot 11.500 jaar geleden. Meer specifiek maakt Jabbeke deel uit van het Houtland, een zoals de naam doet vermoeden vrij bosrijk gebied, met de typische bomenrijen tussen de velden. Jabbeke ligt deels bovenop de zandrug tussen Aardenburg, Brugge en Oudenburg.

Binnen het projectgebied is één karteringseenheid aanwezig: Zcg of 'Matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont'. In bijlage 1 staat een uitgebreide legende bij dit bodemtype (naar Sys, C. en Van Ranst, E., 2000).

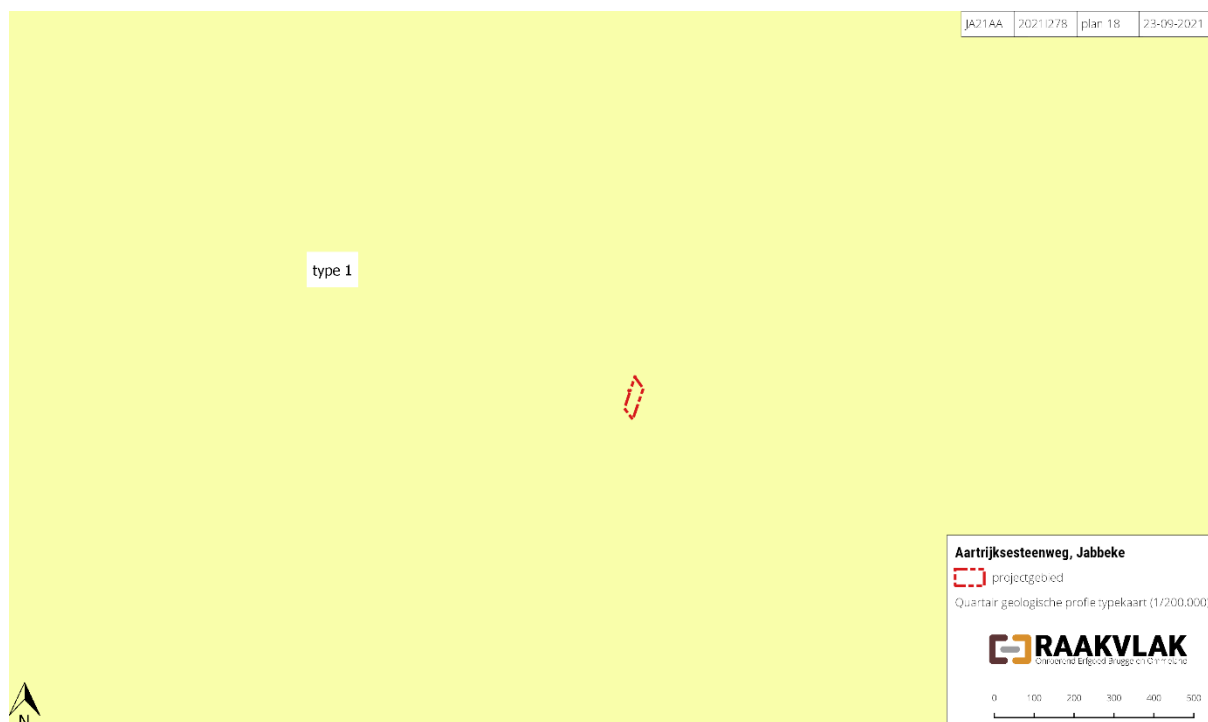
Geologisch behoort de onderzoekslocatie tot de formatie van Gentbrugge, meer bepaald het lid van Pittem (GePi), bestaande uit blauwgrijze tot donkergrijze klei met dunne zandlensjes, organisch materiaal en pyrietachtige concreties. De quartair geologische kaart classificeert het onderzoeksgebied als 'geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie' (type 1).

Het projectgebied ligt op een noordwestgerichte flank van de zandrug. Ten zuiden van de uitloper richting Oudenburg. Op het hoogteprofiel is duidelijk zichtbaar dat de hoogteverschillen op het

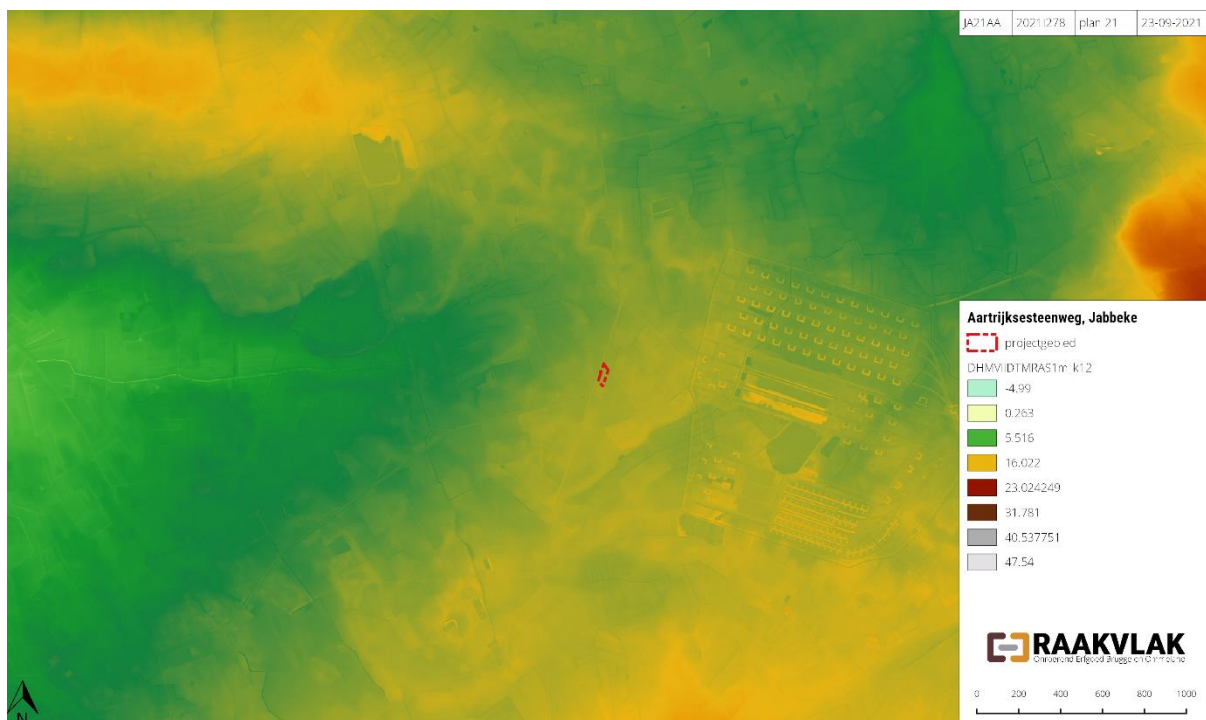
terrein minimaal zijn: tussen 1322 en 1346 cm TAW. De erosiegevoeligheid binnen het projectgebied is 'verwaarloosbaar'.

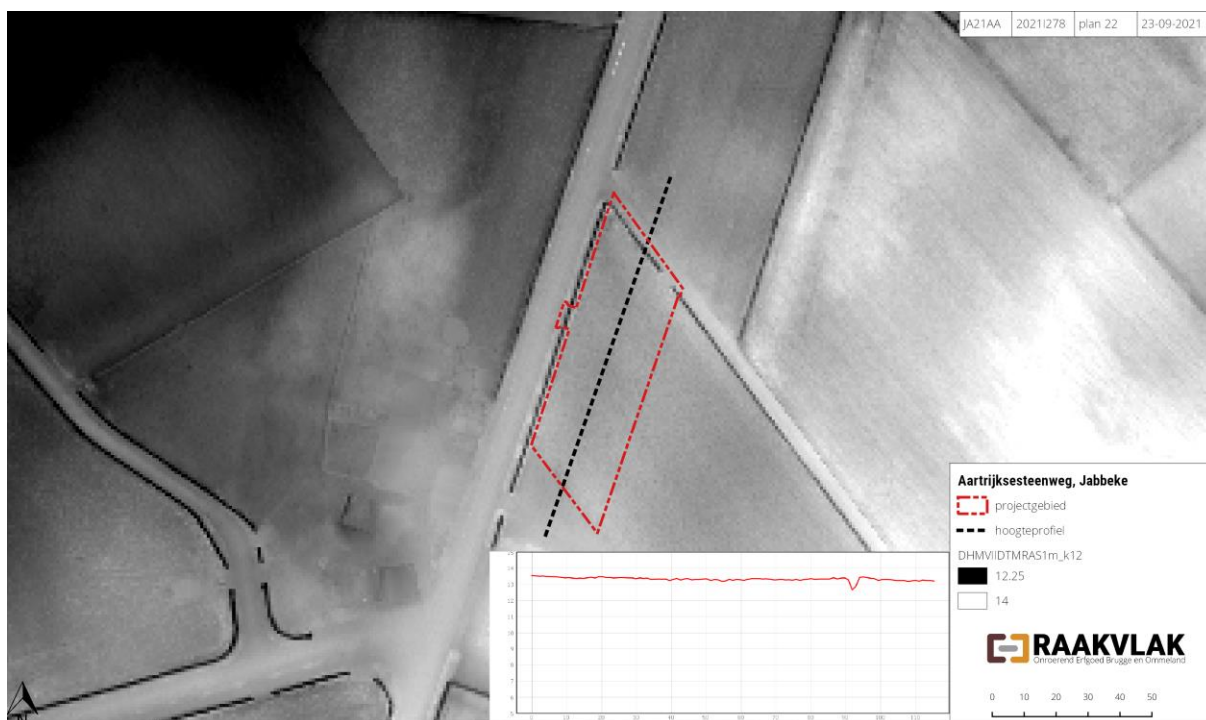
Figuur 10: Het projectgebied op de Tertiair geologische kaart (dov.vlaanderen.be)

Figuur 11: Het projectgebied op de Quartair geologische kaart (dov.vlaanderen.be)

Figuur 12: Het projectgebied op de hoogtekart (overheid.vlaanderen.be)

Figuur 13: Het projectgebied en hoogteprofiel op de hoogtekart (overheid.vlaanderen.be)

Figuur 14: Het projectgebied ten opzichte van de bodemerosiekaart (AGIV)

4.2 Historische situering van de streek

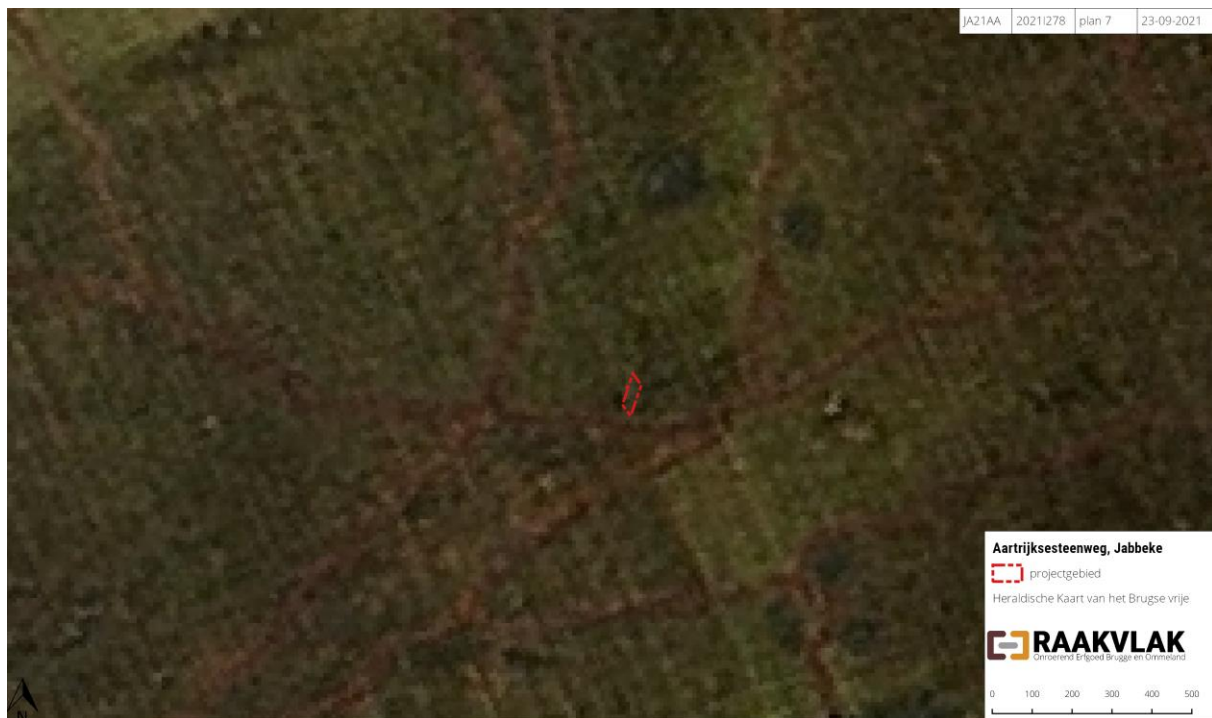
Zowel uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse periode als uit de middeleeuwen zijn de laatste decennia talrijke archeologische vindplaatsen opgegraven rond de dorpskern van Jabbeke (Hillewaert en Hollevoet, 2009, 13). Jabbeke is gelegen aan de Zandstraat, de weg die tijdens de Romeinse tijd Oudenburg met Brugge verbindt. Het is vanzelfsprekend dat heel wat vondsten in de Romeinse periode te dateren zijn. Het zijn sporen die in verband te brengen zijn met nederzettingskernen met bijbehorend grafveldje en perceelsstructuren, maar ook met zogenaamde off-site fenomenen zoals geïsoleerde drinkpoelen, oude (land)wegtracés of andere relictten van het cultuurlandschap uit het Hoge Keizerrijk (2de en 3de eeuw na christus) (Hillewaert en Hollevoet, 2009, 14).

Het terrein ligt ten westen van het Vloethemveld. Op deze locatie is er van 1924 tot 1994 een militair domein met een munitiedepot van het Belgisch leger gevestigd. Vlak na de tweede wereldoorlog is het domein als een Brits krijgsgevangenenkamp (1944-1946) ingericht. Vermoedelijk zitten er in die periode meer dan 100.000 krijgsgevangen soldaten van Duitse en Baltische oorsprong opeengepakt.

Het domein, op de grens van Zedelgem en Jabbeke, is nu eigendom van Natuur en Bos van de Vlaamse Overheid. Samen met de gemeenten Zedelgem en Jabbeke, de Vlaamse Landmaatschappij en de VZW Vloethemveld, wordt het onthaal en de publiekswerking in Vloethemveld (in het deel van het voormalige militair domein) sinds enkele jaren uitgebouwd. Men doet dit om optimaal van de unieke natuur en het bijzonder rijke erfgoed te kunnen genieten. Dit gaat gepaard met wetenschappelijk onderzoek en uitgebreide verbouwings- en onderhoudswerken om het bouwkundig erfgoed een duurzame toekomst te geven. Tijdens een metaaldetectiecampagne in het voormalige militair kamp zijn talrijke archeologische vondsten verzameld. Deze zijn voornamelijk te

dateren in de periode van het krijgsgevangenenkamp. Een deel van deze vondsten is via de website van Raakvlak te raadplegen (<https://collectie.raakvlak.be/detail.php?id=1658217>).

4.3 Historisch-cartografische situering

Figuur 15: Het projectgebied op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije door Pieter Pourbus (1561-1571)

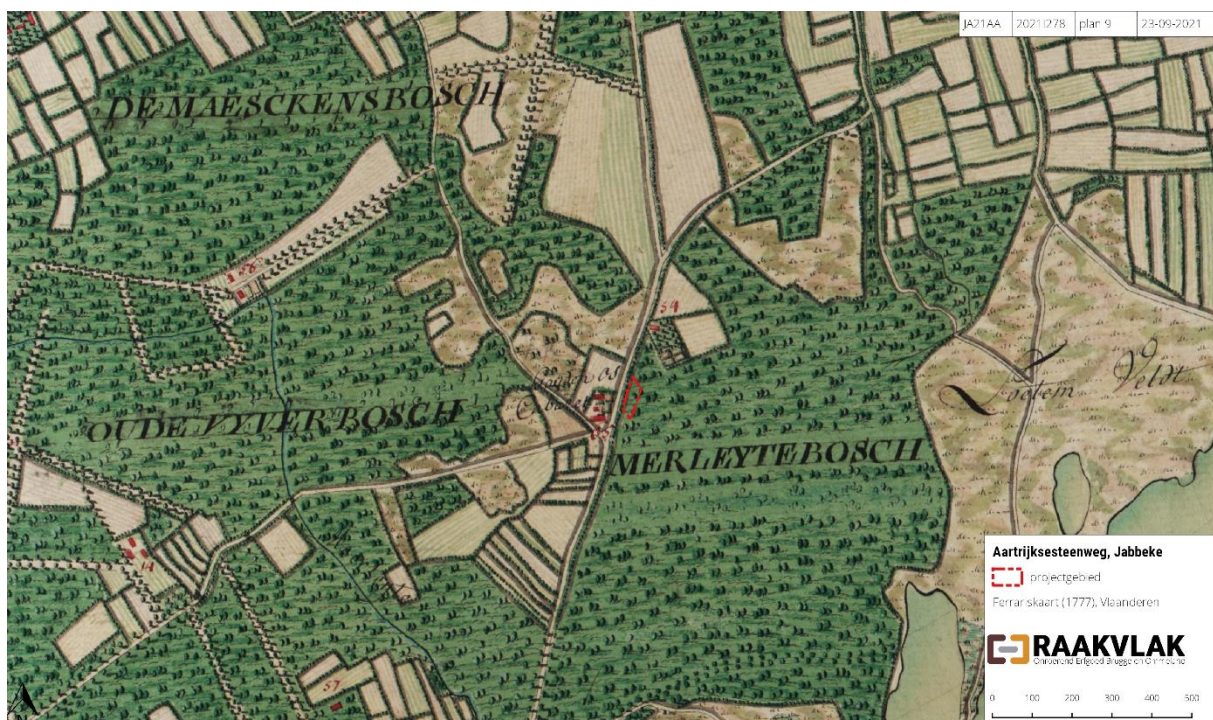
Op geen enkele historische kaart staat bewoning afgebeeld op de projectlocatie. Op de **Heraldische Kaart van het Brugse Vrije** door Pieter Pourbus (1561-1571) is de Aartrijksesteenweg duidelijk afgebeeld. De omgeving van de onderzoekslocatie is relatief dun bewoond. Het landschap wordt doorkruist door wegen en is sterk bebost. Op de **kaart van Fricx** (1744) ligt het projectgebied binnen een uitgestrekt veldgebied. De 'velden' zijn oorspronkelijk eigendom van de Graaf van Vlaanderen, waarop de dorpsgemeenschappen uit de omgeving gemeenschappelijke gebruiksrechten uitoefenen: begrazen, hout sprokkelen of turfwinning. Vanaf de 13e eeuw worden de veldgebieden ontgonnen, onder invloed van de bevolkingsaan groei en impuls van abdijen en stedelijke hospitalen. Dit gebied strekt zich uit van Aartrijke tot Loppem.

Op de **Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden**, opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778), ligt het projectgebied in een sterk beboste omgeving. De veldgebieden ter hoogte van het projectgebied zijn op dat moment reeds grotendeels omgevormd tot bos en akker. Het projectgebied is volledig ingekleurd als bos. De Aartrijksesteenweg is duidelijk zichtbaar. Ter hoogte van het kruispunt met de Barletegemweg en de Mosselstraat staat een herberg: Cabaret den Osse. Op de **kaart van Vandermaelen** (1846-1854) is het projectgebied nog steeds ingekleurd als bos. Op de **kadasterkaart van Popp** (1842-1879) en de **Atlas der buurtwegen** (1841) staat niet langer bos afgebeeld ter hoogte van het projectgebied. De kaarten bieden geen bijkomende informatie. Ook de orthofoto's uit 1971 en 1979-1990 tonen wat betreft de projectlocatie een gelijkaardige situatie. Ten oosten zijn de restanten van het militair domein en krijgsgevangenenkamp Vloethenveld zichtbaar.

Op geen enkele historische kaart staat (verdwenen) bewoning aangeduid.

Figuur 16: Het projectgebied op de kaart van Fricx (1744) (AGIV)

Figuur 17: Het projectgebied op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778) (AGIV)

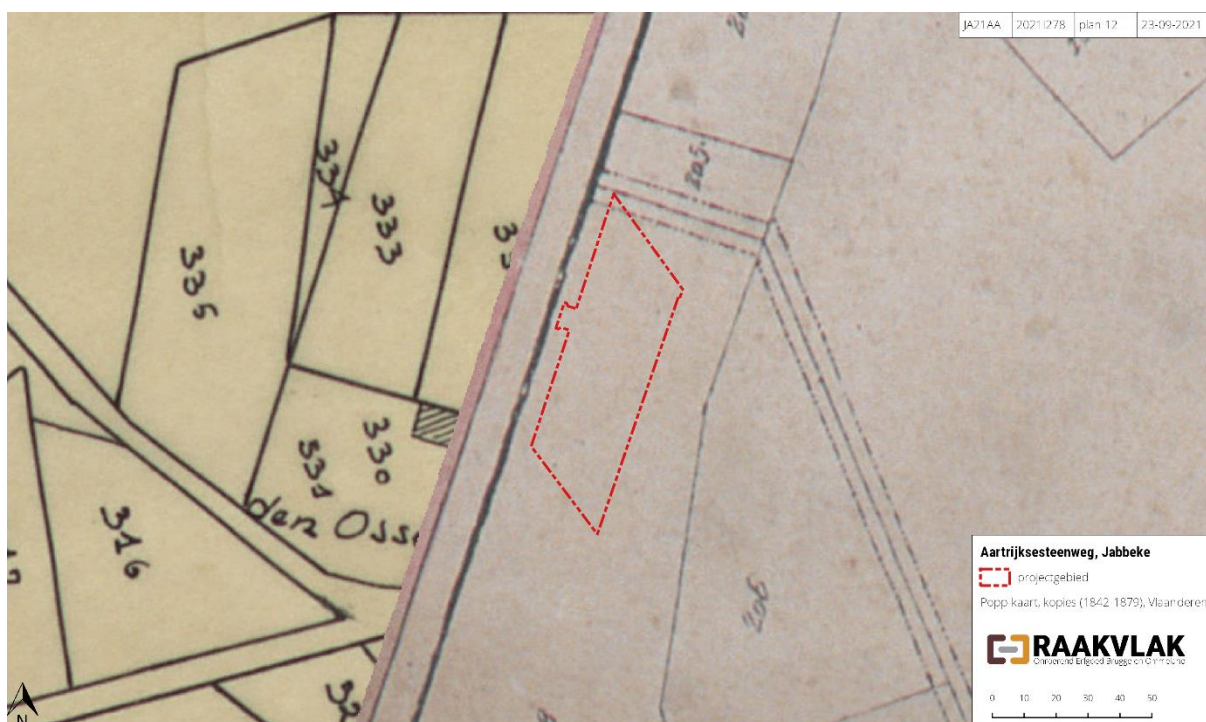
Figuur 18: Het projectgebied op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778) (AGIV)

Figuur 19: Het projectgebied op kaart van Vandermaelen (1846-1854) (AGIV)

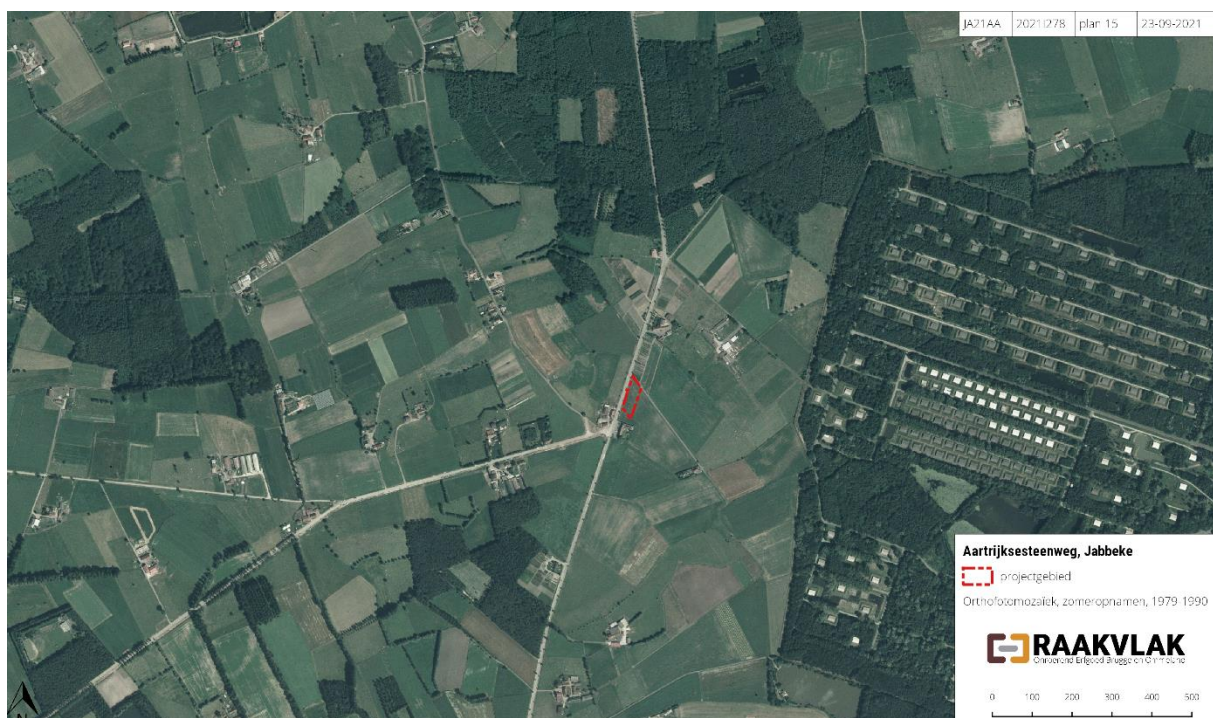
Figuur 20: Het projectgebied op Atlas der Buurtwegen (1840) (AGIV)

Figuur 21: Het projectgebied op de kadasterkaarten van Popp (1842-1879) (AGIV)

Figuur 22: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 1971 (AGIV)

Figuur 23: Het onderzoeksgebied op de orthofoto uit 1979-1990 (AGIV)

4.4 Archeologische voorkennis

In het projectgebied is nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. De **Centrale Archeologische Inventaris (CAI)** vermeldt twee locaties in de ruime omgeving van het onderzoeksterrein (binnen een straal van 1 km). Het gaat om het krijgsgevangenenkamp Vloethemveld en een circulaire structuur herkend op luchtfoto's.

CAI ID	toponiem/onderwerp	resultaten
220136	krijgsgevangenkamp	moderne periode
154784	De Os	circulaire structuur

Figuur 24: lijst met de locaties op de CAI binnen een straal van 1 km

In 2017 heeft Raakvlak een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd langs de Aartrijksesteenweg in Jabbeke (Verwerft, 2017), 1,3 km ten noorden van het projectgebied. Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek is duidelijk dat de bodem binnen het project relatief uniform is. De bodem kent een AC-profiel met een 21 tot 56 cm dikke ploeglaag. Het proefsleuvenonderzoek toont aan dat binnen het projectgebied geen archeologisch erfgoed aanwezig is, dat bedreigd wordt door de geplande werken. Het is duidelijk dat de bodem binnen het project zeer uniform is: AC-profielen met een 30 tot 45 cm dikke ploeglaag met daaronder geel zand.

Figuur 25: Het projectgebied ten opzichte van de Centraal Archeologische Inventaris (AGIV en CAI)

Figuur 26: Zicht op de verstoorde bodem tijdens proefonderzoek Molenerf in Brugge

5 Besluit

Op basis van het bureauonderzoek kan geen lage archeologische verwachting voor het projectgebied worden beargumenteerd. De locatie ligt op een noordwestgerichte helling van de zandrug, net ten zuiden van een uitloper waarop Oudenburg gevestigd is. Het terrein is eeuwenlang niet actief in gebruik en achtereenvolgens ingericht als veldgebied en bos. Er zijn geen aanwijzingen voor verdwenen bebouwing. Er zijn zeer weinig historische of archeologische indicatoren beschikbaar voor de omgeving van het projectgebied. Het is belangrijk om na te gaan wat de bewaringstoestand en de fysieke kenmerken van de bodem zijn, zodat de vervolgstategie eventueel aangepast kan worden. Een landschappelijk bodemonderzoek is de aangewezen volgende stap in het onderzoek.

Deel 2: Landschappelijk bodemonderzoek

6 Administratieve gegevens

Aartrijksesteenweg, Jabbeke

Projectcode landschappelijk bodemonderzoek:	2021J43
Naam aanvrager:	Dieter Verwerft
Erkennings nummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00103
Naam site:	2021, Aartrijksesteenweg, Jabbeke JA21AA

Titel: 2021, Aartrijksesteenweg, Jabbeke: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureau- en landschappelijk bodemonderzoek)

Opdrachtgever: Gemeente Jabbeke, Dorpsstraat 3, 8490 Jabbeke

Uitvoerder: Raakvlak

Auteurs: Dieter Verwerft, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Aartrijksesteenweg, 8490 Jabbeke

Bounding box:

60230.25844052998581901 205173.89350158543675207, 60256.17634696887398604 205251.7730359819252044,
60282.09425340776942903 205217.55133427621331066, 60254.41493585167336278 205141.30739591713063419,
60230.25844052998581901 205173.89350158543675207

Naam site: , Aartrijksesteenweg, Jabbeke; afkorting: JA21AA

Kadaster: Jabbeke, 6e afdeling, sectie C, perceelsnummer 204D, 208I2 en 208K2

Relevante termen thesauri Onroerend Erfgoed: landschappelijk bodemonderzoek

Periode: oktober 2021

Archeologische verwachting: sporen uit verschillende perioden

Aanleiding van het onderzoek: aanleg ontvangtpunt en parking

7 Inleiding

Op woensdag 6 oktober 2021 zijn vier landschappelijke boringen uitgevoerd. De boringen zijn aangelegd met een tussenafstand van 25 m ter hoogte van de geplande werken en aangepast aan de gegevens uit het bureauonderzoek. De boorraai ligt parallel aan de Aartrijksesteenweg. Op die manier zijn de boringen goed verspreid over het terrein, de geplande bodemingreep en de bodemkundige eenheden. Het terrein is in gebruik als akker en begroeid. Het booronderzoek heeft de projectcode 2021J43. Het team bestaat uit een archeoloog en een technisch medewerker. Het terrein ligt in de zandstreek. Volgens de bodemkaart bestaat het gebied uit een matig droge zandbodem met duidelijke B-horizont. Het projectgebied ligt op een noordwestgerichte helling van de zandrug.

Op basis van deze boringen kan een beeld gevormd worden van de bodemkundige opbouw van het projectgebied. Op die manier kan een goede inschatting gemaakt worden voor het eventuele vervolgonderzoek.

Figuur 27: Terreinopname met zicht op het onderzoeksgebied en het Vloethemveld

8 Onderzoeksopdracht

Dit booronderzoek heeft als doel een antwoord te bieden op de onderzoeksvragen opgelijst in hoofdstuk 3.

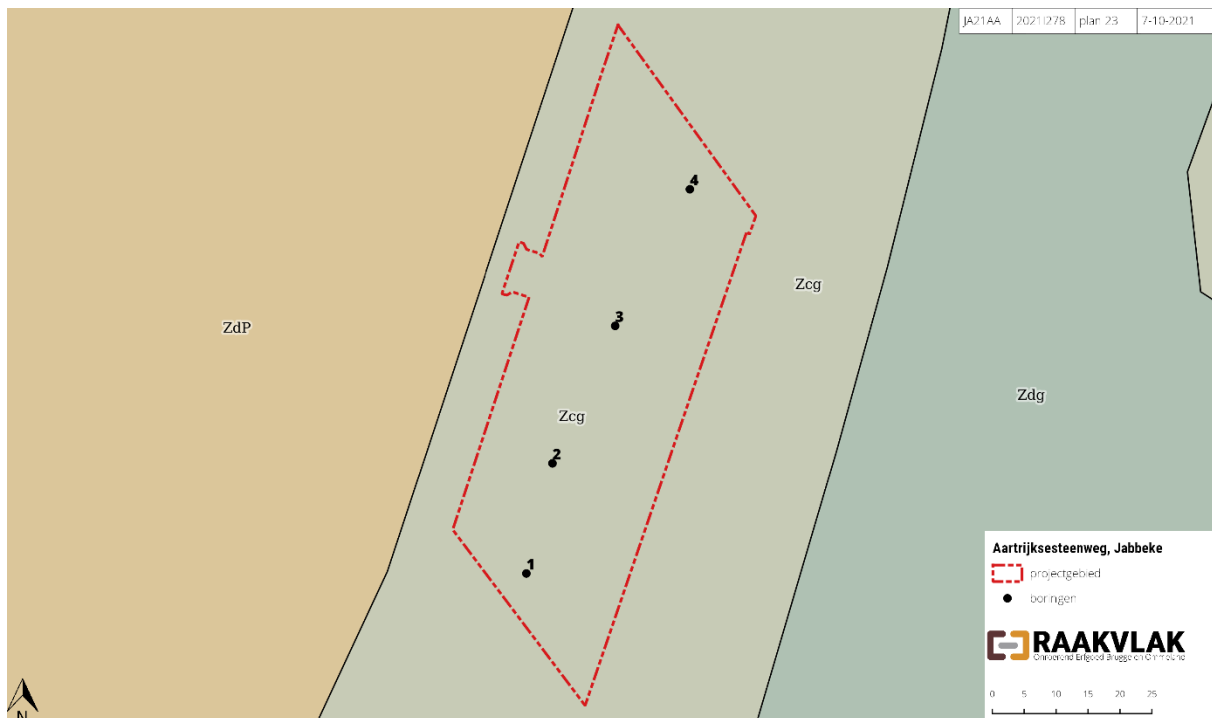
9 Werkwijze en strategie

In deze fase zijn vier boringen uitgevoerd (B1 tot B4). De boringen zijn verspreid aangelegd op het terrein. De boringen liggen op een verspringend grid. De boorraaien en de boringen hebben een tussenafstand van 25 m. Het veldwerk wordt uitgevoerd door een team, bestaande uit een archeoloog, een aardkundige en een technisch medewerker. De boorpunten worden uitgezet met een Trimble Geo7X. Bij elke boring wordt het sediment op een zwart zeil gelegd, volgens de correcte diepte, met aanduiding van de bodemhorizonten en gefotografeerd. Van elk boorpunt wordt de

omgeving gefotografeerd. Alle informatie wordt ter plaatse genoteerd op een standaardboorformulier. Nadien wordt het boorgat opgevuld met het opgeboorde sediment.

Alle boringen konden uitgevoerd worden.

Tijdens de verwerking worden alle foto's benoemd met een unieke titel. Alle gegevens worden verzameld in een excell-formulier. Op geen enkel moment is afgeweken van deze strategie. Advies van externe specialisten is niet vereist. De dagrapporten zijn te consulteren in bijlage 2. De boorgegevens staan in bijlage 3.

Figuur 28: De locatie van de boringen ten opzichte van de bodemkaart (DOV)

10 Assessmentrapport

10.1 Beschrijving van de aardkundige opbouw van de onderzochte transecten

De boringen schetsen een zeer uniform beeld van het bodemprofiel. In alle boringen is de onverstoorde, natuurlijke moederbodem bereikt. De oppervlaktehorizont is zeer uniform en bestaat telkens uit een 25 tot 28 cm dikke, sterk humeuze toplaag, die regelmatig geploegd wordt (Ap-horizont). Daaronder ligt een humus- of ijzeraanrijkingshorizont (respectievelijk Bh- en Bs-horizont). De B-horizont wordt hier gekenmerkt door een bruine tot oranjebruine kleur. Doorgaans worden deze horizonten gebroken door dieper te ploegen, wat een betere waterhuishouding tot gevolg heeft. Hier zijn deze horizonten echter goed bewaard. Onder de B-horizonten ligt het originele moedermateriaal, bestaande uit geel zand (C-horizont)

In boring 4 is tussen de ploeglaag en de humusaanrijkingshorizont een laag bruin zand aanwezig die wijst op een waterhoudende structuur (een gracht of poel), mogelijk van antropogene oorsprong.

Figuur 29: Boring 1 (B1), een voorbeeld van een boring met een bewaarde ijzeraanrijkhingshorizont

Figuur 30: Boring 4 (B4), voorbeeld van een boring met een laag die wijst op een waterhoudende structuur

10.2 Interpretatie van de aardkundige opbouw van het onderzochte transect

Het is duidelijk dat de bodem uniform en goed bewaard is. Onder een relatief dunne ploeglaag zijn de humus- en ijzeraanrijkhingshorizonten bewaard bovenop het moedermateriaal. De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek sluiten perfect aan bij het gekarteerde bodemtype.

10.3 Vervolgonderzoek:

Vanuit een aardkundig en landschappelijk perspectief wijst het landschappelijk bodemonderzoek op een archeologisch potentieel wat betreft de steentijden. Er is sprake van één archeologisch relevant niveau nabij het actuele maaiveld, onder de ploeglaag. Nergens zijn begraven bodems (stabilisatiehorizonten) herkend.

Op basis van dit landschappelijk bodemonderzoek wordt een verkennend archeologisch booronderzoek aanbevolen.

11 Gaafheid van het terrein

Het landschappelijk bodemonderzoek wijst op een zeer goede bewaring van de bodem.

12 Besluit

De boringen schetsen een uniform beeld van het bodemprofiel en wijzen op een goede bewaring van de top van oorspronkelijke bodem. Onder een relatief dunne ploeglaag zijn de humus- en ijzeraanrijkingshorizonten bewaard bovenop het moedermateriaal.

Op basis van dit landschappelijk bodemonderzoek wordt een verkennend archeologisch booronderzoek aanbevolen.

Deel 3: Algemeen besluit

13 Synthese

Aan de hand van de onderzoeksvragen kan een synthese gemaakt worden van de relatie tussen het projectgebied, het archeologische kader en de geplande bodemingreep.

Welke aanwijzingen bieden historische bronnen over het aanwezige archeologische erfgoed?

Op basis van het bureauonderzoek kan geen lage archeologische verwachting voor het projectgebied worden beargumenteerd. De locatie ligt op een noordwestgerichte helling van de zandrug, net ten zuiden van een uitloper waarop Oudenburg gevestigd is. Het terrein is eeuwenlang niet actief in gebruik en achtereenvolgens ingericht als veldgebied en bos. Er zijn geen aanwijzingen voor verdwenen bebouwing. Er zijn zeer weinig historische of archeologische indicatoren beschikbaar voor de omgeving van het projectgebied. Het is belangrijk om na te gaan wat de bewaringstoestand en de fysieke kenmerken van de bodem zijn, zodat de vervolgstategie eventueel aangepast kan worden.

Wat is de landschapsgeschiedenis van het terrein?

Een landschappelijk bodemonderzoek wijst erop dat de bodem binnen het projectgebied uniform en goed bewaard is. Onder een relatief dunne ploeglaag zijn de humus- en ijzeraanrijkingshorizonten bewaard bovenop het moedermateriaal. De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek sluiten perfect aan bij het gekarteerde bodemtype.

Wat is de impact van de geplande werken op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed?

Directe aanwijzingen voor archeologische resten binnen het projectgebied ontbreken. Ook archeologisch onderzoek in de directe nabijheid levert geen bijzondere vondsten op. De bewaring van de bodem binnen het projectgebied is bijzonder goed. Gekoppeld aan de aard van de geplande werken – een relatief diepe wijziging van het terreinprofiel – bedreigen de beschreven werken het archeologisch relevante niveau.

14 Afweging noodzaak verder onderzoek

Op basis van het bureauonderzoek is voldoende informatie verzameld over het projectgebied. Deze informatie wijst op een kans op aantasting van archeologisch erfgoed. Vervolgonderzoek met andere onderzoeksmethodes biedt een kans op kennisvermeerdering.

Een veldkartering op dit terrein is niet zinvol. Het terrein is immers immers begroeid. Veldkartering op deze terreinen biedt geen meerwaarde en de kenniswinst is klein tot nihil. Het uitvoeren van een geofysisch onderzoek is evenmin nuttig, aangezien enkel (grootschalige of lineaire) grondsporen onder specifieke omstandigheden bij een dergelijk onderzoek kunnen worden vastgesteld. Geofysisch onderzoek biedt geen enkel potentieel voor archeologische kenniswinst.

Het bureauonderzoek biedt geen specifieke aanwijzingen voor steentijd artefactensites in de directe omgeving van het projectgebied, maar er zijn wel bodemkundige of landschappelijke aanwijzingen

voor de bewaring van begraven bodems. Een verkennend archeologisch booronderzoek kan hierover duidelijkheid verschaffen.

15 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

Gemeente Jabbeke plant de aanleg van een onthaalpunt voor het Vloethemveld, langs de Aartrijksesteenweg in Jabbeke. Het onthaalpunt richt zich specifiek op wandelaars, fietsers en is ook het startpunt voor ritten met paardenmenwagens. De aanvraag omvat de aanleg van een parkeerzone voor paardentrailers en vrachtwagens, alsook de aanleg van een parkeerzone voor personenwagens. De aanleg gaat gepaard met groenaanleg en inrichtingselementen. De oppervlakte van het projectgebied bedraagt 2412,461 m², de oppervlakte van de geplande werken is ongeveer gelijk. Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Gemeente Jabbeke samen met Raakvlak. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Op basis van het bureauonderzoek kan een archeologische verwachting voor het projectgebied worden beargumenteerd. De locatie ligt op een noordwestgerichte helling van de zandrug, net ten zuiden van een uitloper waarop Oudenburg gevestigd is. Het terrein is eeuwenlang niet actief in gebruik en achtereenvolgens ingericht als veldgebied en bos. Er zijn geen aanwijzingen voor verdwenen bebouwing. Er zijn zeer weinig historische of archeologische indicatoren beschikbaar voor de omgeving van het projectgebied.

Een landschappelijk bodemonderzoek wijst erop dat de bodem binnen het projectgebied uniform en goed bewaard is. Onder een relatief dunne ploeglaag zijn de humus- en ijzeraanrijkingshorizonten bewaard bovenop het moedermateriaal. De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek sluiten perfect aan bij het gekarteerde bodemtype.

Directe aanwijzingen voor archeologische resten binnen het projectgebied ontbreken. Ook archeologisch onderzoek in de directe nabijheid levert geen bijzondere vondsten op. De bewaring van de bodem binnen het projectgebied is bijzonder goed. Gekoppeld aan de aard van de geplande werken – een relatief diepe wijziging van het terreinprofiel – bedreigen de beschreven werken het archeologisch relevante niveau. Een verkennend archeologisch booronderzoek is de aangewezen volgende onderzoeksstap.

16 Samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek

Gemeente Jabbeke plant de aanleg van een onthaalpunt voor het Vloethemveld, langs de Aartrijksesteenweg in Jabbeke. Het onthaalpunt richt zich specifiek op wandelaars, fietsers en is ook het startpunt voor ritten met paardenmenwagens. De aanvraag omvat de aanleg van een parkeerzone voor paardentrailers en vrachtwagens, alsook de aanleg van een parkeerzone voor personenwagens. De aanleg gaat gepaard met groenaanleg en inrichtingselementen. De oppervlakte van het projectgebied bedraagt 2412,461 m², de oppervlakte van de geplande werken is ongeveer gelijk. Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Gemeente Jabbeke samen met Raakvlak. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan

de hand van een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Uit een onderzoek van historische kaarten en voorafgaand archeologisch onderzoek, een landschappelijk onderzoek en in combinatie met de geplande werken, blijkt dat de bodem goed bewaard is en er een kans op archeologisch resten. Vervolgonderzoek in de vorm van een landschappelijk booronderzoek is noodzakelijk.

17 Bibliografie

Bodemverkenner: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>

Cadgisweb: http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Centrale Archeologische Inventaris: <https://cai.onroendergoed.be/>

Geopunt: <http://www.geopunt.be/kaart>

Hillewaert Bieke en Hollevoet Yann, 2009: *Vondsten uit vuur. Romeins grafveld met nederzettingssporen aan de Hoge Dijken in Jabbeke*

Verwerft Dieter, Roelens Frederik en Mikkelsen Jari Hinsch, 2017: *Aatrijksesteenweg, Jabbeke: Verslag van resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem (bureau-, landschappelijk bodem- en proefsleuvenonderzoek)*, 43p

18 Bijlagen

JA21AA - 2021I278 bodemtypes		
code	serie	verklaring
Zcg	Matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont	Deze serie omvat Podzolen waarin de gleyverschijnselen voorkomen tussen 60 en 90 cm, dus steeds duidelijk onder de Podzol B. Het Podzol profiel blijft dus nagenoeg ongewijzigd daar het ontwikkeld is in een laag die door het grondwater nooit bereikt wordt. De waterhuishouding is goed in de winter, wel te droog en droogtegevoelig in de zomer. De bodem is matig geschikt voor zomergranen en aardappelen en weinig geschikt voor weiland.

Bijlage 1: Lijst met voorkomende bodemtypes

JA21AA - 2021I43 dagrapporten						
dag	datum	weer	medewerkers	werkzaamheden en interpretaties	strategische keuzes	conclusie specialisten
1	woensdag 6/10/2021	bewolkt	Dieter Verwerft (veldwerkleider) en Jurgen Van de Walle (technisch medewerker)	vier landschappelijke boringen en terreininspectie uitgevoerd	niet van toepassing	voldoende informatie verzameld

Bijlage 2: Dagrapporten

JA21AA - 2021J43 boorlijst																					
ID		coördinaten	hoogte (cm TAW)	horizontnummer	horizontsymbool	horizontgrens	relatieve bovengrens (cm)	relatieve ondergrens (cm)	dikte laag (cm)	hoogte laag (cm TAW)	kleur	Vlekken: type	Vlekken: kleur	Oxidatievlekken: frequentie	textuur	stratificatie	kalk	inclusies	vocht	interpretatie laag	interpretatie boring
B1	1	60244.27221015193936182	1350	H1	Ap	S	0	28	28	1350	DOBRG				Z	nee			D		bruine B
		205162.02904727531131357		H2	Bs	G	28	42	14	1322	ORGE				Z	nee			D		
				H3	C		42	70	40	1308	GE				Z	nee			LV		
B2	2	80152.74403602318488993	1327	H1	Ap	S	0	27	27	1327	DOBRG				Z	nee			D		bruine B
		202486.74512781068915501		H2	Bhs	G	27	52	25	1300	BR				Z	nee			D		
				H3	C		63	240	41	1264	GE				Z	nee			LV		
B3	3	80157.45508656628953759	1325	H1	Ap	S	0	26	26	1325	DOBRG				Z	nee			D		bruine B
		202481.23117133788764477		H2	Bh	G	26	33	7	1299	ORBR				Z	nee			D		
				H3	Bs	G	33	40	7	1292	BR				Z	nee			D		
				H4	C		40	60	20	1285	GE				Z	nee			LV		
B4	4	80161.94333071388246026	1345	H1	Ap	S	0	27	27	1345	DOBRG				Z	nee			D		bruine B
		202480.38812011163099669		H2	BA	G	27	39	12	1318	BR				Z	nee			D	antropogeen?	
				H3	Bh	G	39	42	23	1306	R				Z	nee			D		
				H4	C		42	74	32	1303	LIBR				Z	nee			LV		

Bijlage 3: Lijst met alle boorgegevens

JA21AA - 2021I278 plannenlijst					
ID	type	onderwerp	bron	aanmaak	datum
plan 1	situering projectgebied	GRB-basiskaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 2	situering projectgebied	GRB-basiskaart (uitgezoomd)	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 3	situering projectgebied	ontwerpplan	AGIV en Gemeente Jabbeke	digitaal	23/09/2021
plan 4	situering projectgebied	orthofoto 20	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 5	situering projectgebied	gewestplan	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 6	situering projectgebied	topografische kaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 7	historische kaart	Pourbus	wikimedia	digitaal	23/09/2021
plan 8	historische kaart	Kaart van Frix	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 9	historische kaart	Kabinetskaart van Ferraris	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 10	historische kaart	Kabinetskaart van Ferraris	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 11	historische kaart	Vandermaelen	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 12	historische kaart	Popp	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 13	situering projectgebied	Atlas der Buurtwegen	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 14	situering projectgebied	orthofoto 1971	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 15	landschappelijke kaart	orthofoto 1979-1990	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 16	landschappelijke kaart	bodemkaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 17	landschappelijke kaart	tertiair geologische kaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 18	landschappelijke kaart	quartaair geologische kaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 19	situering projectgebied	bodemerosiekaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 20	landschappelijke kaart	CAI	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 21	landschappelijke kaart	hoogtekaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 22	landschappelijke kaart	hoogtekaart	AGIV	digitaal	23/09/2021
plan 23	overzichtsplan	boringen	AGIV	digitaal	7/10/2021
plan 24	overzichtsplan	archeologische boringen	AGIV	digitaal	7/10/2021

Bijlage 4: Plannenlijst